

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

HANNAH JEWELL

100
DE FEMEI
AFURISITE

O ISTORIE

Traducere din limba engleză de
ALEXANDRA FLORESCU

ORION

Cuprins

<i>Prefață</i>	7
MINUNATELE EXCENTRICE DIN ANTICHITATE	13
Hatshepsut.....	15
Brigid din Kildare.....	17
Sappho.....	20
Seondeok din Silla.....	24
Khayzuran.....	26
Subh.....	29
Hildegard von Bingen.....	32
Margery Kempe.....	36
FEMEI CU UN NUMĂR IMPRESIONANT DE CRIME LA ACTIV	41
Artemisia I din Caria.....	43
Æthelflæd.....	46
Ælfthryth.....	49
Zenobia.....	53
Tomoe Gozen.....	57
Sorghaghtani Beki.....	59
Wu Méi.....	61
Kosem Sultan.....	63
Împărăteasa Wu.....	67
Laskarina Bouboulina.....	73
Ching Shih.....	76

FEMEI CARE AU FOST GENII, DEȘI ERAU FETE..... 79

Hypatia.....	81
Fatima al-Fihri.....	84
Wáng Zhenyí.....	87
Jang-geum.....	90
Artemisia Gentileschi.....	92
Raden Ajeng Kartini.....	95
Emmy Noether.....	98
Nana Asma' u.....	103
Jean Macnamara.....	105
Annie Jump Cannon.....	108
Cecilia Payne-Gaposchkin.....	114
Hedy Lamarr.....	117
Louisa Atkinson.....	121
Laura Redden Searing.....	123
Gabriela Brimmer.....	126

FEMEI CARE AU SCRIS LUCRURI PERICULOASE... 131

Murasaki Shikibu.....	133
Ulayya Bint al-Mahdi.....	135
Sor Juana Inés de la Cruz.....	138
Tarabai Shinde.....	143
Phillis Wheatley.....	147
Nellie Bly.....	152
Elizabeth Hart.....	156
Jovita Idár.....	159
Louise Mack.....	162
Beatrice Potter Webb.....	167
Julia de Burgos.....	173
Marie Chauvet.....	176
Zabel Yesayan.....	180
Surorile Mirabal.....	183
Mary Wollstonecraft.....	187
Ida B. Wells-Barnett.....	194
Frances Ellen Watkins Harper.....	201
Ethel Payne.....	205

FEMEI CARE PURTAU PANTALONI ȘI AVEAU HOBBY-URI GROAZNICE.....	209
Annie Smith Peck.....	211
Jean Batten.....	218
Qutulun.....	223
Pancho Barnes.....	225
Julie D'Aubigny.....	230
Lilian Bland.....	235
Lotfia Elnadi.....	237
FEMEI CARE S-AU LUPTAT CU IMPERII ȘI CU RASIȘTI.....	239
Regina Nanny a cimarrón-ilor.....	241
Njinga a Angolei.....	245
Rani Chennamma.....	248
Lakshmibai, Rani din Jhansi.....	250
Yaa Asantewaa.....	253
Jind Kaur.....	255
Lozen.....	257
Funmilayo Ransome-Kuti.....	262
Regina Liliuokalani.....	268
Fanny Cochrane Smith.....	271
Lillian Ngoyi.....	273
Miriam Makeba.....	277
Te Puea Herangi.....	281
Whina Cooper.....	287
Susan La Flesche Picotte.....	292
Sojourner Truth.....	294
FEMEI CARE AU ȘTIUT SĂ SE DISTREZE AL DRACULUI DE BINE.....	299
Împărăteasa Teodora.....	301
Wallada bint al-Mustakfi.....	306
Nell Gwyn.....	310
George Sand.....	314
Lucy Hicks Anderson.....	316

Mercedes de Acosta.....	319
Gladys Bentley.....	323
Coccinelle.....	327
Umm Kulthum.....	332
Josephine Baker.....	334
FEMEI CARE LE-AU TRAS PUMNI NAZIȘTILOR.....	339
Sophie Scholl.....	341
Hannah Arendt.....	349
Noor Inayat Khan.....	354
Nancy Wake.....	362
Dorothy Thompson.....	366
Irena Sendler.....	369
NOILE VOASTRE MODELE REVOLUȚIONARE.....	379
Olympe de Gouges.....	381
Policarpa Salavarieta.....	386
Sofia Perovskaya.....	388
Alexandra Kollontai.....	391
Juana Azurduy.....	397
Rosa Luxemburg.....	399
Constance Markievicz.....	403
Luisa Moreno.....	409
Jayabhen Desai.....	414
<i>Concluzie.....</i>	<i>419</i>
<i>Glosar pentru cei în vârstă.....</i>	<i>422</i>
<i>Mulțumiri.....</i>	<i>429</i>
<i>Bibliografie.....</i>	<i>433</i>

Hatshepsut

1507-1458 î.Ch.

Nici nu începuse bine civilizația și femeile dădeau semne că uitau care le era locul. Totul a început în secolul al XV-lea î.Ch., cu marii iubitori de pisici și triumphiuri, egiptenii antici, când regina Hatshepsut s-a uitat la poporul ei și a zis: „Vreți să-mi spuneți că nu pot fi regina Egiptului doar pentru că sunt femeie? Uau!”

Hatshepsut fusese deja regină, era soția faraonului Tutmes al II-lea, iar după moartea acestuia (odihnească-se în pace) a condus Egiptul ca regentă pentru fiul ei minor. Însă pe la 1473 î.Ch., Hatshepsut se săturase să pretindă că un copilăș netrebnic putea fi un faraon mai bun ca ea, așa că a preluat puterea și a condus în nume propriu, exercitând întreaga suveranitate a unui faraon puternic și legitim care nu avea nevoie de niciun bărbat.

Hatshepsut a condus în nume propriu din 1473 î.Ch. până în 1458 î.Ch. (Țineți cont că înainte de Isus se numără invers!) Nu a fost prima femeie care a condus Egiptul, alte câteva au fost regente înaintea ei, dar a avut cea mai lungă și mai importantă domnie până la cea de 21 de ani a Cleopatrei,

Respect pentru oameni și cărți

care a început în 51 î.Ch. Și-a accentuat puterea imperială apărând în portrete cu barbă și alte însemne ale faraonilor, doar pentru a-i pune la punct definitiv pe cei care o urau. Domnia lui Hatshepsut a fost una de succes, marcată de un comerț înfloritor, câteva campanii militare învingătoare, construirea sau restaurarea unor mari temple, și alte lucruri de-ale egiptenilor antici.

Nu e clar cum a reușit Hatshepsut să convingă pe toată lumea că era în regulă ca o fată să fie faraon, dar, cu siguranță, a beneficiat de o cohortă apropiată și loială de consilieri. Cel mai important dintre ei era Senenmut, consilierul ei principal, tutorele singurei sale fiice și, posibil, iubitul ei. E greu să știi sigur cine a fost amantul cui acum mii de ani sau chiar weekendul trecut, dar, momentan, să spunem că așa a fost. E cartea mea, aici toată lumea face sex cu câte cineva.

După ce a murit Hatshepsut, Tutmes al III-lea, care nu mai era un copilăș de tot rahatul, ci un bărbat de tot rahatul, a preluat puterea pentru 33 de ani. Spre finalul vieții, s-a decis să încerce să șteargă orice urmă a lui Hatshepsut din istorie, distrugându-i statuile și monumentele și ștergându-i numele din lista oficială de regi de pe frigiderul lor. Poate că a făcut asta ca să legitimizeze, dincolo de orice îndoială, succesiunea perfectă dintre Tutmes I, al II-lea și al III-lea, sau poate că era doar ușor nemernic.

Cel mai impresionant proiect arhitectural al lui Hatshepsut este și locul ei de odihnă pe veci, templul Deir el-Bahri. Puteți să vizitați monumentul și în zilele noastre, să vă așezați la soare și să vă gândiți la faptul că Hatshepsut a domnit peste Egipt acum nu mai puțin de trei milenii și jumătate, dar, știți voi, SUA nu sunt pregătite să fie conduse de o femeie. Poate totuși în curând! Oamenii trebuie să se adapteze la ideile noi și nebunești.

Brigid din Kildare

cca. 453-524

Sfânta Brigid din Kildare a murit în jurul anului 524. Nu se știe când s-a născut, pentru că, probabil, să te naști nu era mare chestie pe-atunci. Când mori ești o persoană întreagă, dar când te naști nici măcar nu te obosești să-ți aduci aminte. Despre moartea ta poți avea o părere. Iar când te naști, nici măcar nu ai vreun prieten.

În orice caz, Brigid s-a născut în ținutul Louth din Irlanda, oricând s-o fi întâmplat treaba asta. Tatăl ei era de viță nobilă, iar mama, sclavă – ea și mama ei i-au fost vândute unui druid. Brigid era virgină și stareță, cea mai populară carieră pe care-o putea urma o doamnă ambițioasă din Irlanda secolului al VI-lea. Ea a fondat prima maternitate din Irlanda, dar nu asta e cea mai tare chestie despre ea.

Când candidezi pentru o nominalizare la Departamentul Sfinților, trebuie să dovedești că ai făcut multe miracole. Brigid a dovedit că merită sanctificată și comemorată ca o supertipă de gașcă pentru că, odată, a transformat apa în bere pentru o întreagă colonie de leproși. Iartă-ne, Isuse, dar unii pur și simplu preferă berea. Altă dată, dintr-un singur butoi, a făcut destulă bere cât să ajungă pentru 18 biserici.

Respect pentru oameni și cărți

Astăzi este unul dintre sfinții patroni ai Irlandei, deci acum și a voastră, petrecăreților. Orice loc pe care-l știți cu numele Kilbride¹ vine de la ea.

La un moment dat, Brigid se distra cu un oficial al bisericii care a intrat în transă și, din greșeală, a făcut-o membră a clerului. Deci a fost și episcop pentru o vreme.

Acum, ăia care vor să ne taie tot cheful pot spune că Brigid nu a existat, de fapt, ci mai degrabă a fost confundată cu o zeiță celtă cu același nume. Dar, orice ar spune spărgătorii ăștia de distracție, putem fi cel puțin de acord că următoarea poveste e grozavă:

Brigid, care era genul caritabil, voia să construiască o mănăstire, așa că l-a întrebat pe regele Leinster, care pare să fi fost un nenorocit, dacă poate primi niște pământ. Erau împreună într-un loc frumos, cu o pădure drăguță, un lac drăguț, niște sol fertil, tot ce-și putea dori o fată pentru mănăstirea ei. Din păcate, Regele Nesimțiților a spus nu și a râs de ea. A râs! De virginala Brigid. Imaginați-vă așa ceva!

Așa că Brigid, care nu se putea împiedica de unul ca Regele Nesimțiților, s-a rugat și s-a gândit puțin. Apoi i-a venit o idee! A spus: „Hei, ce-ar fi să-mi dai cât pământ acoperă micuța mea pelerină de fetiță?” Și el i-a zis: „LOL, OK. Da, să fie al tău!”

Brigid și cele trei prietene ale sale au apucat fiecare de un capăt al pelerinei și au mers în direcții opuse, iar pelerina – SURPRIZĂ, GOLANULE! – s-a întins pe mai multe sute de metri.

¹ Nume de familie sau de locuri frecvent întâlnit în Irlanda și Scoția. O formă anglicizată a expresiei galice Mac Giolla Brighde sau Mac Gille Brighde - slujitor al Sfintei Brigid (n, tr.)

Respect pentru oameni și cărți

În acel moment, probabil că regele s-a gândit: „Ah, la dracu', Dumnezeu există!”, a căzut în genunchi și le-a dat lui Brigid și prietenelor ei multe cadouri și resurse, crezând că sunt cele mai sfinte. Mai mult, s-a convertit la creștinism și n-a mai fost nesimțit cu săracii.

E ceva adevărat în toate astea? Asta rămâne de discutat între voi, Dumnezeul vostru și pelerina voastră uriașă și magică.

Sappho

cca. 630–570 î.Ch.

Sexualitatea poetei antice de origine greacă Sappho e subiect de dezbatere de mai bine de două mii de ani și jumătate, așa de mare e anxietatea tuturor civilizațiilor la gândul că o femeie ar putea să nu fie deloc interesată de bărbați, în ciuda faptului că aceștia sunt atât de infinit de interesanți. Sappho a scris cu pasiune despre dorința ei pentru femei, dar se mai spune și că odată s-a aruncat de pe o stâncă fiindcă un tip cu o barcă i-a frânt inima. Totuși, nu putem exclude posibilitatea că încerca doar să scape de el și de barca lui plictisitoare.

Nu se știe mai nimic despre Sappho, cine erau părinții ei, ce slujbă avea sau cum arăta – conform unor cărți de istorie care se contrazic, era fie „superbă”, fie „extrem de urâtă”, ceea ce e adevărat pentru majoritatea oamenilor, în funcție de momentul zilei sau de unghiul din care e făcut *selfie*-ul. Deci, știind atât de puține lucruri despre ea, ar fi iresponsabil să presupunem ceva așa de sălbatic precum că ar fi fost hetero.

Sappho s-a născut în 640 î.Ch. și a trăit destul cât să se plângă, într-un poem liric, de durerile de genunchi. A trăit la Milene, capitala Lesbosului, o insulă asociată de multă vreme cu femei care sunt doar bune prietene și nimic mai

Respect pentru oameni și cărți

mult. Lumea lui Sappho era plină de bătălii politice conton-dente între clanuri, iar ea se pare că a condus un soi de școală corală pentru educarea fetelor (grecoalice). Sau poate că nu. Dar, orice ar fi lucrat Sappho ca să-și plătească factura antică la curent, timpul liber și-l petrecea încercând să devină una dintre cele mai talentate poete din toate timpurile.

În timpul vieții, a fost extrem de apreciată – admirată de Aristotel și de Platon, considerată egala lui Homer. Cărtura-rii din Alexandria au pus-o pe lista Celor Mai Buni Nouă Poeți Lirici Pe Care Să-i Citești Înainte Să Mori și au umplut nouă suluri întregi de papirus cu operele ei – astea erau ca niște cărți mai vechi, dar mult mai greu de citit pe plajă. Operele complete însumează 10 000 de versuri de poezie lirică. (Poezia lirică este poezia scrisă ca să fie cântată, eventual acompaniată de cineva care improvizează la liră.)

În vreme ce fructele geniului masculin, precum *Odiseea* sau *Iliada* lui Homer, au supraviețuit până la noi, astfel ca elevii plictisiți de 13 ani să pretindă că le citesc la orele de literatură, aproape toată opera lui Sappho s-a pierdut în potopuri, în incendii și pe mâna fanaticilor vremii. Dacă biserica creștină timpurie a avut sau nu de-a face cu distrugerea operei sale, asta e o altă necunoscută din povestea lui Sappho. Însă cel puțin un critic creștin a numit-o „o curvă nebună după sex care cântă despre dorințele ei”, ceea ce, întâmplător, scrie și la biografia mea de Tinder.

Din operele acestei mari artiste a Antichității au rămas aproape 650 de fragmente, cu 70 de versuri complete. Asta înseamnă că, deși putem citi numeroase opinii care spun că opera ei era De Departe Cea Mai Bună, numai bucățele mici din ea au ajuns până în secolul XXI – uneori, câte un fragment scris de ea mai apare pe vreo bucată de papirus descoperită te miri unde, ca atunci când încerci să dai un telefon dintr-o

Respect pentru oameni și cărți

zonă cu semnal foarte prost, iar persoana pe care o suni a murit de mii de ani.

Iată o mostră din poezia ei de dragoste intensă, poate scrisă ca să fie cântată de un cor:

*Aidoma zeilor îl consider
Pe acela care stă în fața ta
Când are norocul să-ți soarbă dulcele șoapte
De-atât de aproape
Alături de surâsul tău fermecător.
Oh, asta-mi face inima să zboare-n piept,
Din clipa-n care te zăresc
Toate cuvintele mă părăsesc
Nu-mi mai rămâne nicio limbă,
O febră se ridică brusc sub piele,
Ochii își pierd vederea,
Urechile îmi duduie,
Transpirația mi se prelinge pe tot corpul
Și sunt cuprins de tremurat
Sunt mai verde-crud ca iarba, mai am puțin și mor,
Așa îmi pare.
Dar toate astea sunt de îndurat, când până și săracul...*

Și apoi NIMIC! Ce s-a întâmplat cu biata de ea?? E OK?
Când e episodul următor?

În altă bucațică rămasă din opera ei, Sappho a inventat
conceptul de dragoste dulce-acrișoară:

*Și din nou Dragostea, cea care înmoaie membrele,
Dulce-acrișoară și inevitabilă, ca o creatură târâtoare,
Mă cuprinde.*

Respect pentru oameni și cărți

Data viitoare când simțiți ceva dulce-acrișor, fiți supărați, dar și recunoscători pentru Sappho și prietenele ei.

Ăsta este coșmarul oricărui scriitor, ca din toată munca vieții tale să rămână doar 70 de versuri. Și dacă alea 70 de versuri care îți rezumă existența sunt parte dintr-o serie de tweet-uri furibunde despre o întârziere Ryanair? Ei bine, ne poate consola gândul că, într-o zi, internetul va fi distrus într-un incendiu colosal, în care se va pierde orice lucru compromițător.

Ce vreau să spun e că Sappho a fost lesbiană, deci treceți peste asta și faceți mereu copii de rezervă la tot ce lucrați.